

EXTENSIUNEA UNIVERSITARĂ CLUJ

**Comunicare făcută la
conferința internațională a
„Asociații universale pentru
educația adulților“**

(22—29 AUGUST 1929)

CAMBRIDGE Anglia
BCU Cluj / Central University Library Cluj

DE

Prof. VIRGIL I. BĂRBAT

PREȘEDINTELE EXTENSIUNII

6354

4. Comunicare făcută la conferința internațională a „Asociației Universale pentru educația adulților“.

(22—29 August 1929, Cambridge, Anglia).

de

PROF. VIRGIL I. BĂRBAT

Președintele Extensiunii

CARACTER DOMINANT.

Atitudinea profesorilor universitari români, față de educația adulților, nu este astăzi tocmai aceeași dinainte de marea războiu. Profesorii lucrau înainte individual, ținând conferințe din când în când, publicând uneori cărți populare ș. a. m. d. Dar ei nu organizau eforturile lor în ceea ce privește educația adulților. Cea mai mare parte a timpului lor liber era, de altfel, dat activităților străine de educație; îl consacrau mai ales politicii, care era și este încă considerată de mulți, în starea de lucruri de la noi, drept mijlocul cel mai bun pentru a ajuta civilizarea țării noastre.

Atunci chiar când au apărut unele organizații cu scopul de a răspândi cultura în popor, ele creșteau în afară de Universitate, aceasta și în cazul când mișcările erau conduse de profesori universitari. Strict vorbind, suportul acestor activități avea un caracter național, deci de natură politică. Lucrul care se urmărea în primul rând era îmbunătățirea vieții claselor de jos în unele cazuri, sau întărirea sentimentului național, în altele.

Noi trebuie să recunoaștem că aceste activități au putut să realizeze, cum este cazul mișcării profesorului Iorga, sau aceea a bătrânei asociații „Astra” din Transilvania, și ele realizează încă, lucruri destul de importante.

Când după marele războiu, românii au înfăptuit unitatea lor națională și când prin reforma agrară și prin acordarea sufragiului aproape universal, se soluționase cele mai grele probleme ale vieții noastre politice, punctele de concentrare ale activității timpurilor trecute dispăruseră și mișcarea culturală își pierduse parcă axa ei, urmând pentru câțva timp un haos în această chestiune.

Căci aceasta pare să fie soarta tinerilor națiuni din răsăritul apropiat și depărtat chiar, ca după contactul lor cu apusul, să aibă, mai mult decât popoarele cele vechi, nevoie de căldura unui ideal bine definit, deși tocmai ele sunt acelea care pot mai greu s'ajungă la fixarea unui astfel de ideal.

Noi avem nevoie, mai mult decât Dv. apusenii, de un ideal și este ușor de înțeles pentruce.

Intr'un sens, Dv. în țările cu o veche cultură, sunteți împinși puțin înainte de către numeroasele lucruri și idei, pe care părinții Dv. vi le-au pregătit și care imprimă în sufletele Dv. din toate părțile, dorința lucrurilor mari și nobile. Idealul Dv. este, dacă putem spune așa, analitic. El îmbrățișează viața Dv. întreagă și ~~Dv. rareori îl pierdeți tot deodată, așa că~~ nu vă lipsește niciodată imboldul spre bine, dorința de a lupta pentru laturile ideale ale vieții.

În viața Dv. există întotdeauna o punte între trecut și viitor. Aceasta nu este însă cazul țărilor noi.

Aici noi avem mereu înaintea ochilor noștri, pe deoarte marele înfăptuiri ale țărilor mai civilizate, înfăptuiri care se impun vieții noastre — cum e de exemplu aeroplanul ș. a. m. d. — înfăptuiri de care nu ne putem dispensa într'un războiu de exemplu; iar pe de altă parte starea noastră de lucruri moștenită de la trecut.

Pentru noi conflictul dintre trecut și viitor este permanent și noi nu putem ieși din el fără ajutorul unei lumini puternice înaintea noastră, care să ne dea tot ce lipsește în mijlocul civilizației noastre și mai mult decât ori și ce dorința de a merge mai departe pe drumul cel greu al apusului.

Dar aceasta nu este totul.

Căci să nu uitați că ceea ce am spus până acum însemnează numai că, acolo unde Dv. mergeți, noi trebuie să sărim și pentruca să facem aceasta trebuie să vedem motivul unui astfel de act.

Altfel zis, aceasta însemnează că noi trebuie să vedem atât de clar cât este cu putință și dintrodată, sensul lucrurilor pe care Dv. le-ați realizat în sute de ani, iar noi nu putem face lucrul acesta fără a uza de puterea sintetică a intelectului nostru.

Aceasta este o fatalitate pentru noi.

Idealul către care tindem cu toții, trebuie să fie mai clar definit în țările tinere, iar noi nu-l putem face decât raționalizând ceea ce în viața D-Voastră este concret și individual.

Este puțin ceea ce ați făcut și Dv. popoarele apusene, acum câteva secole, când fără a fi descoperit chiar Dv. primele legi ale matematicilor — și în opoziție cu civilizația răsăriteană a Europei, — ați început să raționalizați universul, ați răpit pământului gloria poziției lui centrale și ați ajuns la ideea că pământul este rotund, așa ca Dv. să-l puteți înconjura și stăpâni; apoi ați înlăturat frumusețea contemplației orientale, la baza căreia se găsea ideea că timpul este fără importanță — și în oameni activi, reprezentanți ai lumii celei noi, după ce ați raționalizat spațiul ați raționalizat și timpul, măsurându-i valoarea în bani.

Aceasta nu este o acuzație!

Dv. apusenii ați fost în stare să umpleți lumea aceasta rațională cu ideale minunate și din amestecul acestor doi factori a crescut civilizația modernă, de care Dv. și noi suntem mândri.

Dacă am menționat cele de mai sus, am făcut-o numai pentru un motiv: voiam numai să vă amintesc că țările cele noi de astăzi sunt ultimul fiu al spiritului din care ați ieșit și Dv. și nimic altceva!

Nu condamnați cu prea multă ușurință raționalismul lor!

Dacă noi am fost deci puțin mai radicali decât Dv., în reformele sociale și politice din ultimul timp, Dv. înțelegeți acum că și aceasta era o fatalitate pentru noi.

Noi trebuia să facem o săritură. În tinerețea D-Voastră ați făcut și Dv. lucrul acesta, și în orice caz este mai bine să sari, decât să explodezi, așa cum se întâmplă întotdeauna cu aceia care nu consimt s'alerge puțin când e nevoie.

Cazul Rusiei este prezent ca să dovedească aceasta!

Greutățile au început pentru noi abia după război, când reformele menționate au fost realizate.

Până atunci, noi legasem eforturile noastre de unele laturi

ale vieții moderne, dar pierdusem din vedere totalitatea acestei vieți. Acum însă, eram puși față'n față cu însăși problema sufletului civilizației moderne.

Răspunsul la problema politică a vieții noastre în România fusese dat de către oamenii de stat.

De data aceasta era rândul Universităților să pășească pe planul întâi. Ele aveau misiunea să prezinte cultura modernă în toată splendoarea ei, să arate în orice caz, care sunt frumusețile dar și pericolele inerente ei, să arate mijloacele prin care se pot realiza toate laturile ei bune și să enumere toate sacrificiile pe care o astfel de muncă le reclamă de la un popor și de la toți cetățenii lui.

Aceasta era o problemă culturală: problema culturii însăși și era pentru prima oară că Universitățile românești aveau posibilitatea să ia conducerea unei mișcări în țara noastră, conducerea mișcării culturale a poporului nostru.

ORGANIZARE ȘI ACTIVITATE.

În privința acestei mișcări culturale de după război, Universitatea din Cluj a avut un mare noroc. Ea a fost o creație mai mult sau mai puțin nouă, fiind Universitatea românească din provincia câștigată a Transilvaniei. În această calitate ea a simțit nevoia să dovedească utilitatea ei, căutând un câmp de o activitate mai specială, mai urgentă și în oarecare măsură mai practică.

Universitatea clujană a avut, în afară de aceasta, avantajul, dacă voți, de a fi departe de București, capitala noastră, unde profesorii universitari sunt ocupați în timpul liber cu activități mai puțin culturale, dacă nu mai puțin utile țării, ca politica și așa mai încolo!

Trebuie menționat și faptul că ideia anglo-americană a „Extensiunii Universitare” era ceva mai bine cunoscută la Cluj, decât în celelalte universități românești.

Mișcarea a început acum cinci ani, și a mers progresând neîncetat.

„Extensiunea Universitară din Cluj” este o asociație autonomă, compusă din profesori de la universitatea locală: 50 dintr'un total aproximativ de 70.

În cei cinci ani de până acum, Asociația și-a limitat acti-

vitatea la conferințe, pe care membrii ei le-au ținut în lunile de iarnă și care în măsura posibilului au fost concepute în spiritul și scopul menționat mai sus.

S'a căutat în special ca problemele referitoare la creșterea și moartea culturilor să fie exemplificate cu fapte luate în parte din istoria și realitatea poporului român, spre a se da în felul acesta părții teoretice un conținut mai apropiat de sufletul ascultătorilor. Din mijlocul acestei istorii și acestor realități speciale, conferențiarul au căutat să apropie publicul nostru de ideile mari ale vieții moderne în genere și să-l facă să dorească realizarea lor și la noi, deșteptând conștiința și sentimentul datoriilor corespunzătoare.

Conferințele au loc Duminica după amiază, dar noi vorbim uneori și Sâmbăta seara, sau Duminica dimineața, eu însu-mi având prilejul să conferențiez odată într'o biserică, imediat după încheierea serviciului divin.

Noi vorbim în aproape toate orașele Transilvaniei și Banatului. Am fost până acum în vre-o 48 de orașe și pentru aceasta trebuie să călătorim destul de mult. Drumul pe care avem să-l facem variază de la una până la zece ore de cale ferată, sau chiar și mai mult. În fiecare Sâmbătă seara, în sezonul de lucru al asociației noastre, ați putea vedea la gara din Cluj, profesori de ai noștri, uneori 20, pornind spre diferite centre, având să călătorească de multe ori toată noaptea, spre a putea vorbi Duminică în localitatea desemnată pentru fiecare, trebuind să pornească din nou seara următoare la drum, spre a putea fi Luni dimineața la munca universitară obișnuită.

Uneori viforul și zăpada sunt foarte aspre, dar profesorii noștri continuă cu punctualitate munca aceasta ce singuri și-au pus-o pe umerii lor, iar faptul acesta a contribuit poate în mare măsură la câștigarea simpatiei de care se bucură asociația noastră.

Folosul nu este în întregime, de altfel, de partea publicului. Mergând când într'un oraș când într'altul, profesorii învață să cunoască mai bine țara și la mesele și ceaiurile ce au mai totdeauna loc după conferințe, ei cunosc mai bine și oamenii din regiunea în care au vorbit. Acestea sunt avantaje pe care nu le-au putut avea până la înființarea „Extensiunii Universitare”,

profesorii fiind în genere săraci și în neputința de a-și plăti lăxul unor astfel de călătorii.¹⁾

Noi ținem conferințe izolate, publicul nefiind încă pregătit să reclame cursuri propriu zise.

Aceasta este cu atât mai mult cazul, când ne gândim că oamenii care vin să ne asculte sunt, unii dintre ei intelectuali din orașul în care vorbim, dar cei mai mulți, în dese cazuri, sunt țărani care vin de multeori din sate îndepărtate, să-și hrănească sufletul și nevoia de ideal, prin contactul cu „oamenii învățați de la Cluj”, cum zic ei.

Noi oferim conferințe speciale, în limba lor proprie, populațiilor minoritare, când acestea le reclamă.

Agenții cu care lucrăm în orașele provinciale sunt asociațiile culturale locale și profesorii de la școlile secundare.

Intenția noastră este să stimulăm pe acești colegi și să-i îndemnăm să organizeze în jurul școlilor secundare asociații la fel cu aceea a „Extensiunii Universitare” din jurul universității, mergând la rândul lor mai departe printre învățătorii școlilor rurale și încurajând pe aceștia să înființeze asociații analoage, păstrându-se bine înțeles toate proporțiile.

În felul acesta noi am putea să intrăm în contact cu toți conducătorii intelectuali ai mișcării culturale, fără să fim forțați să mergem și să vorbim pretutindeni. Noi am putea să circumscriem tot mai mult munca noastră la silința de a intra în contact numai cu acești conducători. Dar în privința aceasta noi nu ținem să impunem punctul nostru de vedere și suntem gata să lucrăm cu oricare organizație locală.

În orice caz noi intenționăm să publicăm, într'un viitor cât mai apropiat, câteva din conferințele mai populare, pe care să le însoțim de bibliografiile strict necesare și astfel pregătite să le punem la dispoziția persoanelor care ar dori să le întrebuințeze ca puncte de plecare pentru conferințele ce le-ar putea ține în orașele mai mici și în sate.

O altă intenție a noastră este să publicăm cât mai curând posibil un buletin lunar, care să servească ca un fel de tribună.

¹⁾ Banii, de care are nevoie societatea noastră pentru plata cheltuielilor necesare profesorilor, sunt dați de Stat și în parte de către orașele unde ne ducem să vorbim. În cazul când orașele nu dispun de mijloace, Societatea acopere toate cheltuielile din fondul provenit de la guvernul central al Țării. Așa a fost cel puțin în trecut!

de unde să radieze peste toată țara ideile pe care acum mergem de le ducem noi singuri cu mari sacrificii și numai în unele orașe. În felul acesta noi sperăm, în măsura în care interesul cultural va crește, să fim în stare să facem mai mult, cu mai puțină cheltuială de timp și cu mai puțină osteneală.

Conferințele vor păstra însă, locul lor în munca noastră, cuvântul vorbit și contactul personal având influența lor mare; dar numărul lor va urma să fie redus cu trecerea anilor.

Orașele vor furniza ele înșile, să sperăm, cei mai mulți dintre conferențiarilor lor.

Dar lăsând viitorul și întorcându-ne la ceea ce este de-acum realizat, noi constatăm că în primii cinci ani am ținut cam 900 de conferințe, iar scrisorile de mulțumire pe care le primim nu numai de la orașele unde mergem de obicei, dar și de la orașele mici unde n'am putut încă să mergem, și care se plâng că le neglijăm, sunt o umilă dovadă că mișcarea „Extensiunii Universitare” a umplut o nevoie reală a sufletului românesc în acest moment. Ea a ținut ridicat steagul cultural și atâta vreme cât noi vom putea să continuăm în felul de acum, steagul pe care noi acum îl ținem în mână va fi salutată tot de mai mulți și mai mulți oameni.

PERSPECTIVĂ INTERNAȚIONALĂ.

Dacă există sau nu, în munca modestă pe care o facem la Cluj, ceva care să poată interesa o organizație atât de vastă ca aceea a „Asociației Universale pentru Educația Adulților” rămâne să decideți Dv.

Rămâne totuși deschisă chestiunea, credem noi, dacă democrațiile țărilor vechi nu au astăzi de rezolvat probleme identice cu acelea în fața cărora se găsesc puse țările mai înapoiate din răsăritul Europei. E de văzut d. e. dacă democrația, prin ridicarea la rangul de putere politică a maselor, nu a adus în viața țărilor mai bătrâne din apus, probleme identice cu acelea create în Europa prin ridicarea politică a țărilor tinere din răsărit: în ambele cazuri e vorba să se câștige adeziunea celor mai puțin culti pentru valorile celor mai înaintați.

Este iarăși o chestiune, dacă țările mai bătrâne din apus, în cazul că nu acceptă să fie înăbușite de visul de fericire propagat de socialismul egalitar, n'ar trebui să încerce un crez opus, crezul creației umane, într'un cuvânt — al culturii — pe care

să-l prezinte în așa fel, încât să intereseze partea dinamică și tânără din fiecă om și să încălzească majoritatea poporului pentru munca și sacrificiile reclamate de un astfel de crez.

Iar rezultatul acesta va putea el fi obținut, chiar și aici în țările bătrâne, fără a raționaliza puțin, pentru folosința celor mulți, cultura celor puțini? Această nouă raționalizare a lumii în care trăim, nu va fi ea o probă necesară a vitalității culturii popoarelor vestice?

Mai departe apoi, „Asociația Universală pentru Educația Adulților” adică a bărbaților și a femeilor care sunt chemați să hotărască politicește asupra soartei neamurilor lor, poate ea să aibă o altă menire decât să arate acestor bărbați și acestor femei, tocmai lucrul menționat mai sus, adică: valoarea culturii și condițiile ei de dezvoltare? Căci să nu uităm că adulții nu sunt copii. Ei trebuie să fie instruiți mai mult prin intermediul gândirii, al judecății și ca atare noi trebuie să le *dovedim* valoarea lucrului pe care această asociație are intenția să-l răspândească: valoarea culturii.

Aceasta este însă baza pe care stă și deasupra căreia încearcă să clădească „Extensiunea Universitară din Cluj”, și noi ne permitem să credem că nu este diferită de aceea a Asociației Universale, al cărei congres ne-a adunat pe toți aici.

